

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และน้อมนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคคน และสังคมไทย จึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจากคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์ และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็น ผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่าง สมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอทั้งด้านคุณธรรม และความรู้ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกใน ศีลธรรม และคุณธรรม ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก ความพอประมาณ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น ภูมิคุ้มกันในตัว ที่ดี ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 47)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ให้มีประสิทธิภาพ เกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ดังนั้น นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมพัฒนา และยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่อง โดยจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2534 : 191 - 192) ได้มีนโยบายในด้านการพัฒนาคุณภาพของประชากร ด้านการศึกษา โดยให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) เชื่อมโยงระหว่างการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2539 : 12 -13) รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาคนทุกคนให้สามารถคิดวิเคราะห์บน หลักของเหตุผลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขโดย เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้คนมีทางเลือก ในชีวิตสามารถมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน 2541 : 2) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้กำหนดนโยบาย โดยตั้งเป้าหมายที่จะยกระดับการศึกษาของแรงงานไทย ให้มีการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้นไปไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 เพิ่มจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของคนไทยไม่ต่ำกว่า 9 ปี เน้น การปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่าง สมดุล ทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม และวิชาการ (2544 : 39 - 41) จนถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) กำหนดนโยบายมาตรการ ในการกำกับดูแล สนับสนุน และประสานการทำงานที่เชื่อมโยงทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ และติดตาม ประเมินผลของภาครัฐ ซึ่งได้กำหนดนโยบายระดับส่วนกลางดังนี้

1. สร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม สนับสนุนการพัฒนา คุณภาพคน พัฒนากำลังคนทุกระดับร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและสถาบันการศึกษา เร่งรัดการจัดทำ ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควบคู่กับการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบให้กระจายอย่างทั่วถึง และเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมทั้งผลักดันสถาบัน องค์การต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา จัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรมนำความรู้

2. ส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะส่งเสริมและผลักดันการ จัดการทรัพยากรสินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนเกิด ความตระหนักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

3. พัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร ที่มุ่งการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟู สภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาคุณภาพบริการและการผลิตบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข และเพิ่มศักยภาพในการเฝ้าระวัง โรคทั้งโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำ รวมทั้งเชื่อมโยง เครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพสู่ชุมชน

4. กำกับดูแล ประสาน เชื่อมโยงการพัฒนาของภาคส่วนต่างๆ ปรับวิธีการบริหาร ราชการที่บูรณาการการทำงานทั้งแนวดิ่งและแนบราบ ติดตามการสร้าง ความมั่นคงของมนุษย์ทุกช่วงวัย รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2549 : 60)

นโยบายการพัฒนาด้านการศึกษาได้มีมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พิจารณาได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้กำหนดสิทธิให้คนไทยได้รับการบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ใน มาตรา 43 ให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมาร่วมจัดการศึกษา และยังได้กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติไว้ในมาตรา 81 เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาด้านการศึกษา ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คนไทยจึงมีสิทธิได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นจากการศึกษาภาคบังคับ โดยรัฐเป็นผู้ให้บริการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 49 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 วรรค 1 บัญญัติ ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ที่จะเริ่มดำเนินการตามเจตนารมณ์ ดังกล่าวในปีแรก โดยกำหนดไว้ในข้อ 1.3 การลดภาระค่าครองชีพของประชาชน ข้อ 1.3.1 ว่าให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี โดยสนับสนุนตำราในวิชาหลักให้แก่ทุกสถานศึกษา จัดให้มีชุดนักเรียน และอุปกรณ์การเรียนฟรีให้ทันปีการศึกษา 2552 และสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อชดเชยรายการต่างๆที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้ปกครอง อีกทั้งนโยบายของรัฐด้านการศึกษา ข้อ 3.1.4 กำหนดว่าจัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาค และความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกาย และสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 1-3) ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

1. พัฒนาคอนอย่างรอบด้าน และสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา
2. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำโครงการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายเพื่อให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับรายการหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ทั้งในระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ดำเนินการทบทวนสภาพแวดล้อม สภาพการจัดการศึกษา และบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา จากการนำผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ปี 2551 ที่พิจารณาจากเป้าหมาย จุดเน้นของกิจกรรมที่สำคัญที่ได้ติดตามจากทุกกลุ่มผู้รับผิดชอบ ตามกลยุทธ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนด นำมาปรับปรุงงานหลัก งานตามนโยบาย และงานที่สนองนโยบายที่มีมิติความต่อเนื่อง แก่จุดบกพร่องและพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า ส่งผลสู่นโยบายด้านสังคมของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูล บริบทที่เกี่ยวข้องและโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ทำให้ทราบว่า เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 มีทั้งสังคมที่เป็นจังหวัดติดกรุงเทพฯ และสังคมชนบท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถส่งเสริมสนับสนุนตามที่ชุมชนต้องการ คุณภาพทางวิชาการที่เข้มแข็งสามารถบริหารจัดการได้ดีมีคุณภาพ มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย โดยที่ประชากรวัย 4 - 6 ปี ได้รับการศึกษา ปฐมวัยอย่างน้อย 1 ปี มีการเข้าเรียนภาคบังคับโดยรวม เพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในอัตราที่สูง แต่ยังมีกลุ่มประชากรอีกจำนวนหนึ่งไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเพิ่มจำนวนผู้เรียนที่พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ตกหล่น ผู้ออกกลางคันและอยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการบริการ ทางการศึกษาทั้งในพื้นที่ทั่วไปและพื้นที่พิเศษ โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียนด้อยโอกาส กลุ่มเสี่ยง ออกกลางคัน เด็กพิการ โดยได้รับความร่วมมือจาก ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษศึกษาสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนตามความจำเป็น

นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบการเมือง และนโยบายสาธารณะส่งผลกระทบต่อกระบวนทัศน์การดำเนินชีวิตของประชาชน เพราะนโยบายสาธารณะมีรากฐานมาจากสภาพปัญหาต่างๆ ของสังคม เป็นปัญหาที่ประชาชนคาดหวังว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ซึ่งนโยบายสาธารณะด้านต่างๆ จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นจะต้องมีกลไกในการดำเนินนโยบาย มีบุคคล

เมืองการค้า เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายตามกระบวนการต่อไปโดยที่นโยบายด้านการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญสำหรับรัฐบาล ในการสร้างโอกาสทางการศึกษา ให้กับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และการศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมของหน่วยงานรัฐเท่านั้น หากเป็นกิจกรรมและงานที่สำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งประเทศ จากสาเหตุและความสำคัญดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ

นโยบายเรียนฟรี 15 ปีเป็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาของไทย อีกทั้งเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้ประกาศเจตนารมณ์ในการดำเนินการ พร้อมทั้งได้ดำเนินการทันที เน้นให้ความสำคัญด้านการศึกษา ต่อผู้เรียนในทุกระดับชั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นที่น่าสนใจศึกษา ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องว่าในการดำเนินนโยบายนี้ ถึงความเหมาะสมของนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 อยู่ในระดับใด พร้อมทั้งอาจนำไปสู่การค้นพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ ประกอบกับผู้เขียนปฏิบัติงานด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเห็นว่างานวิจัยนี้สามารถที่จะเป็นประโยชน์ในกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ในอนาคต ทั้งยังสามารถนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหมาะสมในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมต่อการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในการปฏิบัติตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
2. เพื่อศึกษาระดับความเหมาะสมของการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผู้การปฏิบัติในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผู้การปฏิบัติในโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลางและโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นต่อความพร้อมในการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี แตกต่างกัน

2. โรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง และโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 มีความเหมาะสมในการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยความเหมาะสมในการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 นี้ มุ่งเน้นศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมตามแนวกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 การก่อรูปของนโยบาย
- 1.2 การกำหนดนโยบาย
- 1.3 การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ
- 1.4 การประเมินผลนโยบาย

2. ขอบเขตด้านประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 14,957 คน ผู้เขียนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Taro Yamane, 1973 : 886) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 ขอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random) ตามสัดส่วนประชากรแยกตามโรงเรียน และกำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับต้น ครู และผู้ปกครองของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 390 ตัวอย่าง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาวิจัยในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ได้แก่ อำเภอนครชัยศรี อำเภอสมาปราน อำเภอบางเลน และอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 22 โรงเรียน ประกอบด้วย

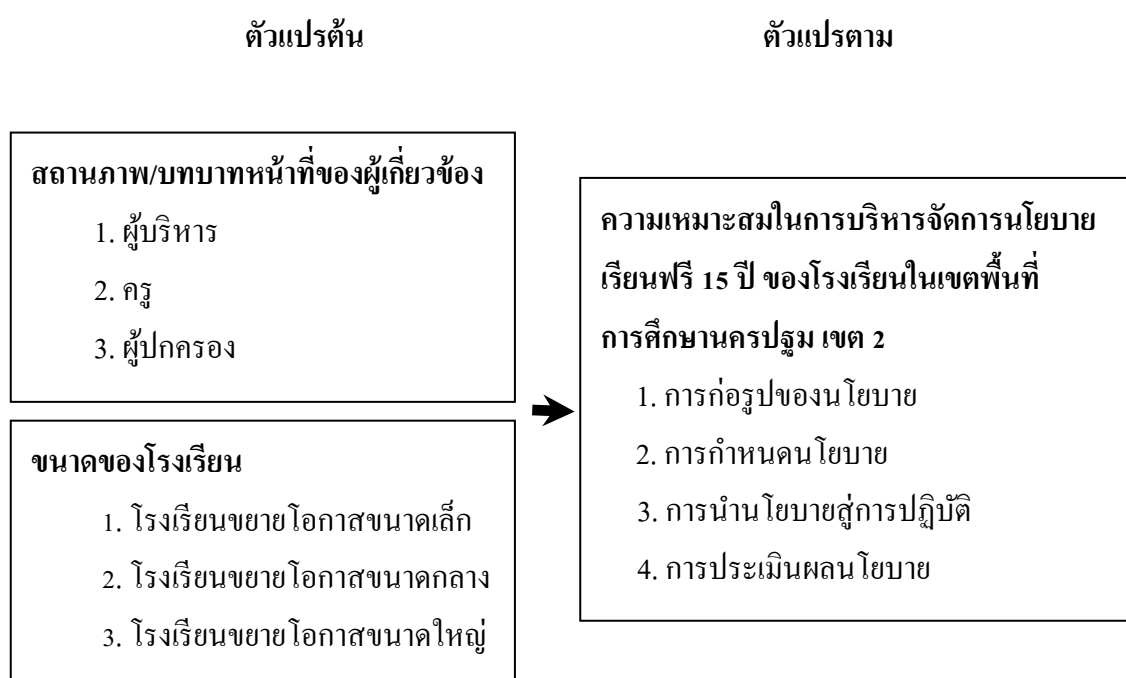
3.1 โรงเรียนขยายโอกาสเล็ก	จำนวน 9 โรงเรียน
3.2 โรงเรียนขยายโอกาสกลาง	จำนวน 9 โรงเรียน
3.3 โรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่	จำนวน 4 โรงเรียน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนตุลาคม 2552 ถึงเดือน พฤษภาคม 2553

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

นโยบายเรียนฟรี หมายถึง แนวทางในการพัฒนาด้านการศึกษาของรัฐบาลที่มุ่งหวังให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 15 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

โรงเรียนรัฐบาล หมายถึง โรงเรียนขยายโอกาสซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลที่เคยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา และในปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) ในเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

โรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลที่เคยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา และในปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1,000 คน ขึ้นไป

โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลที่เคยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา และในปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 500 - 999 คน

โรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลที่เคยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา และในปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 100 - 499 คน

ผู้บริหารระดับสูง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนที่สังกัดในเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

ผู้บริหารระดับกลาง หมายถึง รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาราชการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ของโรงเรียนที่สังกัดในเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

ผู้บริหารระดับต้น หมายถึง ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารระดับสูงให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าครูผู้สอนในแต่ละช่วงชั้น ซึ่งประกอบด้วย ช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) หรือผู้รักษาราชการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าครูผู้สอนในแต่ละช่วงชั้น ของโรงเรียนที่สังกัดในเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

ครู หมายถึง ผู้สอนของโรงเรียนที่สังกัดในเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ให้การเลี้ยงดูหรือสนับสนุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน ของนักเรียนโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2 หรือ กรรมการสถานศึกษาที่มาจากภาคประชาชน

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เข้ารับการศึกษในช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ของโรงเรียนที่สังกัดในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2

กิจกรรมของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา ที่ภาครัฐให้การสนับสนุนผู้เรียน โดยการจัดสรรงบประมาณสำหรับรายการหนังสือเรียน เครื่องแบบนักเรียน อุปกรณ์การเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

การสนับสนุนค่าหนังสือเรียน หมายถึง การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อจัดหาตำราเรียน ภายใต้แนวทางที่กำหนดจากภาครัฐ ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

การสนับสนุนค่าเครื่องแบบนักเรียน หมายถึง การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อจัดหาชุดนักเรียน ภายใต้แนวทางที่กำหนดจากภาครัฐ ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

การสนับสนุนค่าอุปกรณ์การเรียน หมายถึง การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อจัดหา วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นสำหรับนักเรียน ภายใต้แนวทางที่กำหนดจากภาครัฐ ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

การสนับสนุนค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานที่สถานศึกษา จัดขึ้น ประกอบไปด้วย กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมคุณธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด ทัศนศึกษา และการบริการสารสนเทศ

ความพร้อม หมายถึง ความสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ได้อย่างเหมาะสมตามรายละเอียดการดำเนินกิจกรรม

ความเหมาะสมในการบริหารจัดการนโยบาย หมายถึง แนวทางการดำเนินงานในการพัฒนา ด้านการศึกษาของรัฐบาลที่มีความสัมพันธ์กระบวนการนโยบายสาธารณะ 4 กระบวนการ ประกอบด้วย การก่อรูปของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย

การก่อรูปของนโยบาย หมายถึง ขั้นตอนแรกของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ซึ่งเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ ลักษณะและสภาพของปัญหาของโอกาสทางการศึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์ และ องค์การผู้รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

การกำหนดนโยบาย หมายถึง กระบวนการที่พัฒนามาจากการก่อรูปนโยบาย โดยมี ปัญหาโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน เป็นโครงสร้างพื้นฐานของกระบวนการ

การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ หมายถึง การประกาศใช้นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ข้อกำหนด ระเบียบ ข้อปฏิบัติต่างๆ ของการดำเนินงานตามนโยบาย

การประเมินผลนโยบาย หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดจากการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 หรือองค์การอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไข รูปแบบ วิธีการสนับสนุนการจัดการศึกษา
2. นำผลการวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุง วิธีการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ให้มีประสิทธิภาพ
3. นำผลการประเมินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อขยายผลหรือสานต่อนโยบายด้านการศึกษาในอนาคต